

STJØR- OG VERDAL TINGRETT

Dok 59

Advokat Marianne Høstmark Dragsten
Advokatfirmaet Haavind AS
Postboks 359 Sentrum

0101 OSLO

Deres referanse

09-034792TVI-VERD-18

Vår referanse

09-034792TVI-VERD

Dato

17.12.2009

Forkynning

RØRVIK AMBULANSE AS - Helse Midt-Norge Rhf

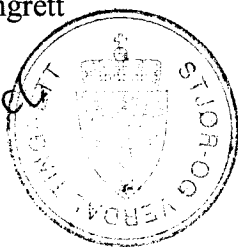
Vedlagt følger bekreftet utskrift av Stjør- og Verdal tingretts dom av 15.12.2009.

Vi ber deg på vegne av din part vedta forkynning og straks fylle ut kvitteringen og sende den tilbake. Utskriften anses som hovedregel forkynt når den er kommet til advokatens kontor.

Vi ber deg anføre på skjemaet når utskriften er kommet til kontoret og, i tilfelle fravær, når advokaten tidligst har hatt anledning til å se den.

Stjør- og Verdal tingrett

Therese Meinhardt
saksbehandler

Postadresse

Postboks 73, 7601 Levanger

Sentralbord

74019800
Skifte 74019822

Saksbehandler

Astrid Indgaard Rotmo

Bankgiro**Organisasjonsnummer**

874754102

Kontoradresse

Gjensidigegården, Jernbanegt. 11-13

Telefaks

74019825

Telefon**Ekspedisjonstid**

0800-1545 (1500)

Internett/E-post

www.domstol.no
stjor-og-verdal.tingrett@domstol.no

Sendes tilbake til:

Stjør- og Verdal tingrett
Postboks 73, 7601 Levanger

Kvittering for mottak av forkynning
09-034792TVI-VERD: Røvik Ambulanse AS – Helse Midt-Norge

Forkynning av dom av 15.12.2009 vedtas.

Utskriften kom til mitt kontor den _____

Grunnet _____

kunne jeg tidligst se utskriften den _____

Dato

Underskrift

Advokat Marianne Høstmark Dragsten

STJØR- OG VERDAL TINGRETT

DOM

Avsagt: 15.12.2009 i Stjør- og Verdal tingrett, Levanger

Saksnr.: 09-034792TVI-VERD

Dommer: Sørenskriver Odd A. Bartnes

Saken gjelder: Krav om erstatning etter brudd på regler etter lov om offentlige anskaffelser, jfr § 10

RØRVIK AMBULANSE AS

Advokat Arne Haugland

mot

Helse Midt-Norge Rhf

Advokat Marianne Høstmark Dragsten

Stjør- og Verdal tingrett
15.12.2009
Stjør- og Verdal tingrett

DOM

Saken gjelder: Krav om erstatning etter påstått brudd på regler etter lov om offentlig anskaffelser, jf lovens § 10.

Fremstilling av saken

Saksøker Rørvik Ambulanse AS (heretter Rørvik) er et privat firma som har drevet ambulanssevirkosomhet i Vikna i Namdalen frem til 01.01.2008. Saksøkte Helse Midt-Norge RHF er ett av fem statlige helseforetak i Norge. Helse Midt-Norge RHF (heretter HMN) har overordnet ansvar for spesialhelsetjenesten for innbyggerne i Møre og Romsdal, Sør-og Nord-Trøndelag. HMN er organisert i seks underliggende helseforetak. Helseforetaket har blant sine gjøremål ansvaret for ambulanssevirkosomheten under foretakets ansvarsområde, herunder det området der saksøker drev sin virksomhet frem til 01.01.2008.

HMN kunngjorde 02.04.2007 konkurranse med forhandlinger om kjøp av ambulansetjenester i hele helseregionen. Tilbudsfristen var satt til 02.05.2007.

Det går frem av konkurransegrunnlaget at oppdragsgiver er HMN som også vil være kontraktspartner, men avtalene skulle administreres av det underliggende helseforetaket som geografisk omfattet ambulansområdet.

Konkurransen omfattet 21 ambulansområder og 61 tjenesteområder. Tilbyderne kunne gi tilbud på ett eller flere ambulansområder og eller ett eller flere tjenesteområder. Tvistesaken angår ambulansområde nr. 5, Rørvik og Leka. Området administreres av Helse Nord-Trøndelag.

Med tilbyder forstås i konkurransegrunnlaget den som gir tilbud og eventuelt deltar i forhandlinger, og med leverandør forstås i konkurransegrunnlaget den som blir tildelt kontrakt og undertegnet denne, konkurransegrunnlaget punkt 4.1.

Under avsnitt 4.2 i konkurransegrunnlaget er det anført at tildelingen av kontrakt skjer etter **konkurranse med forhandlinger**. Vedståelsesfristen i konkurransegrunnlaget ble fastsatt til 01.11.2007, jf konkurransegrunnlaget punkt 6.3. Denne ble senere forlenget til 01.04.2008.

I konkurransegrunnlaget punkt 7 er det omhandlet *Tildelingskriterier*. Det heter i disse:

Oppdragsgiver vil velge leverandør ut fra hva som innebærer det økonomisk mest fordelaktige tilbudet basert på følgende kriterier:

- *Løsningsforslag i henhold til kravspesifikasjonen og påfølgende forhandlinger.*

- *Kostnader.*

Tildelingskriteriene er ikke vektet eller oppgitt i prioritert rekkefølge.

Saksøker Rørvik inngav innen fristen tilbud på leveranse av ambulansetjenester innen ambulanseområde 5, Rørvik og Leka.

I e-post av 30.05.2007 fra Bård Skage ved Helse Midt til tilbyder Rørvik ved Are Brekk, er det gitt tilleggsopplysninger. Det går blant annet frem av denne mailen:

I samarbeide med helseforetakene vil det i begynnelsen av juni 2007 gjennomføres et møte der det foretas en sluttevaluering av tilbudene. Fra helseforetakene deltar medisinsk systemansvarlig, ambulansesjef og innkjøpsjef. Evalueringen av tilbudene baseres på løsningsforslaget i henhold til kravspesifikasjonene oppgitt i konkurransegrunnlaget. Helse Midt-Norge RHF har i forkant av evalueringsmøtet besluttet at disse tildelingskriteriene skal vektet henholdsvis 60 % og 40 %.

I begynnelsen av juni måned fikk de tilbydere som ble ansett kvalifisert, anledning til å revidere sitt tilbud på grunnlag av *Suppleringer og endringer i konkurransegrunnlaget*. Dette ble nærmere behandlet i et notat fra HMN til tilbyderne av 10.06.2007.

Rørvik benyttet seg av denne anledningen og inngav et revidert tilbud 13.06.2007. Tilbudet var samlet på kr. 14.950.000,-. I tilbudet var det vist til at selskapet følger tariff mellom NHO, KFO og Fagforbundet, den såkalte NHO-tariffen.

Rørvik ble deretter innkalt til forhandlingsmøte i lokalene til HMN på Stjørdal 28.06.2007. Forhandlingsmøtet resulterte blant annet i at Rørvik reduserte sitt tilbud med kr. 450.000,-, til kr. 14.500.000,-.

HMN nedsatte i utgangspunktet to evalueringsgrupper til å gjennomgå tilbudene og fremkomme med innstilling til rekkefølge. Tilbudet fra Rørvik ble evaluert av evalueringsgruppen for Helse Nord-Trøndelag som var ledet av Jens Grimstad.

Grimstadutvalgets vurdering for område 5 var blant annet:

Laveste pris har NTS. Nr. 2 (Vikna Ambulanse) ligger 1,9mill over og nr. 3 (Rørvik Ambulanse) ligger 2,2 mill over. Kvalitetsmessig ligger disse ganske likt, men Rørvik har bedre plan for Leka. Forskjellen til laveste pris er imidlertid så stor uten betydelig kvalitetsforskjell slik at valget går på NTS.

Da HMN mottok evalueringen fra evalueringsgruppene, viste det seg at det var stort sprik i det innkjøpsfaglige skjønnet og det viste seg at like tilbud var vurdert ulikt av gruppene.

Det ble konstatert ulik bruk av karakterskalaen uten at dette var sakelig begrunnet. Etter å ha erfart dette, vurderte HMN det uforsvarlig å legge evalueringsgruppens konklusjoner til grunn og disses arbeider ble besluttet satt til side i sin helhet. Følgen av dette var at administrerende direktør på seksjonssjef og prosjektleder, Bård Skage, å foreta en ny evaluering. Denne ble gjort i løpet av 3-4 dager i begynnelsen av juli måned.

Ved den avsluttende evalueringen fra Bård Skage, fremsto tilbudene i ambulanseområdet 5 i kostnader på følgende måte:

NTS	NOK 12,7 (Namsos Trafikkselskap ASA).
Vikna	NOK 14,4 (Vikna Ambulanse).
Rørvik	NOK 14,5 (Rørvik Ambulanse).
Røde Kors	NOK 15,9 (Nord-Trøndelag Røde Kors Ambulanse).
Falck	NOK 16,1 (Falck Emergency).

Pris skulle som tidligere nevnt, i henhold til tildelingskriteriene vektes til 40 %, mens løsningsforslagene skulle vektes med 60 %. I vurderingen av løsningsforslagene ble Røde Kors og Falck vektet til 5, mens de øvrige fire ble vektet til 4,5. Høyeste tall er vurdert best.

Etter den endelige vektingen med pris (40 %) og løsningsforsalg (60 %) ble følgende endelige karakterer fastsatt av Bård Skage:

NTS	ble gitt karakter 5,10,
Røde Kors	4,81,
Vikna	4,79,
Rørvik	4,78,
Falck	4,78

Kontraktstildelingen ble foretatt 06.07.2007. Kontrakt for ambulanseområde 5 ble tildelt (Namsos Trafikkselskap ASA, (heretter NTS)).

Det fremgår av e-post fra Helse Midt v/ Bård Skage av 06.07.2007 blant annet:

Ambulanseområde 5 (Rørvik og Leka):

Kontrakten tildeles Namsos Trafikkselskap ASA. Tilbudet innebærer det nest beste løsningsforslaget og den laveste kostnaden. Flere tilbud er vurdert som like gode med hensyn til løsningsforslag. Det ble mottatt fem tilbud i området.

Rørvik påklaget avgjørelsen i brev av 16.07.2007. I klagen er det blant annet vist til at *Vi har fått kjennskap til at NTS ikke kan ha gitt pris ut fra De vilkår vi mener kreves i*

konkurransesgrunnlaget. Klager hevder også å ha et bedre løsningsforslag enn det antatte tilbudet.

*Klagen ble ikke tatt til følge og HMN svarte på klagen i brev av 26.07.2007 hvor anførselen om pris avises under henvisning til at den er udokumentert og *følgelig ikke besvares*. For så vidt gjelder løsningsforslaget anføres det fra Helse Midt at *Oppdragsgiver ikke er enig i påstanden om at det er hevet over enhver tvil at tilbyder har et bedre løsningsforslag enn valgt tilbud.....Oppdragsgivers vurdering er at Rørvik Ambulanse og valgt tilbyder har like gode løsningsforslag.**

Det er i samlet vurdering i brev av 26.07.2007, vist til at kostnadene er høyere enn i det tilbudet som er valgt. Prisforskjellen er i størrelsesorden 10 %-15 %. Tilbudet er det nest rimeligste sammen med et annet tilbud. To andre tilbud er med andre ord dyrere. Tilbyder har følgelig gitt et godt tilbud, men ikke det økonomisk mest fordelaktige tilbudet i henhold til tildelingskriteriene. Tilbudet er totalt sett vurdert omtrent like godt som ett av de øvrige tilbudene som ikke ble valgt. Det er dermed ikke gitt at Rørvik Ambulanse ville blitt tildelt kontrakt hvis valgt tilbyder ikke hadde blitt innstilt.

Etter at NTS var blitt tildelt område 5, oppsto det usikkerhet om lønnskostnadene for ambulansfolkene som lå til grunn for tilbudet fra NTS. NTS opererte med NHO-tariffen blant sine ansatte og hadde lagt denne tariffen til grunn for sitt tilbudet. Da NTS påstartet rekrutteringsarbeidet med nye ambulansfolk, aksepterte ikke disse denne tariffen og forlangte lagt til grunn en annen og vesentlig dyrere tariff, den såkalt NAVO-overenskomsten. Inntrøndelag Ambulanse AS (heretter IA) som ble tildelt ambulansområde 1 og 2, møtte samme problemstillingen. Konflikten dreide seg om vilkårene for rekruttering av nytt ambulanspersonell, delvis fra konkurrerende tilbydere.

Konflikten endte med at NTS så seg nødt å akseptere de nye kraven og inngikk avtale med arbeidsorganisasjonene 07.11.2007, som forpliktet NTS på en ny og vesentlig dyrere tariff som det ikke var tatt høyde for i tilbudet. Det samme skjedde for så vidt i saken for Inntrøndelag Ambulanse AS.

Parallelt med forhandlingene med arbeidstakerorganisasjonene, var det møter mellom HMN og NTS hvor NTS orienterte HMN om utviklingen av saken. I disse møtene sto naturlig nok beredskapen i sentrum for diskusjonene, men også den nye økonomiske situasjonen som hadde oppstått som følge av høyere lønnskostnader for ambulanseselskapene. NTS hadde forberedt overtagelsen av ambulansvirksomheten fra 01.01.2008 med blant annet innkjøp av materiell og for HMN var det naturlig nok avgjørende at ambulansetilbudet ikke ble svekket i området.

Det er ikke ført referater fra disse møtene. I ettertid skrev Bård Skage et notat som er datert 19.05.2008. Det går frem av dette notatet at HMN som *oppdragsgiver gav uttrykk for at*

man hadde forståelse for situasjonen, at man hadde vilje til å fullføre prosessen og skrive under kontraktene og at man fikk komme tilbake på konsekvensene av dette på et senere tidspunkt. I følge samme notat fikk leverandørene i møtene opplyst at en eventuell kompensasjon ikke ville bli 100 %. Den ene leverandøren ga uttrykk for at de forsto og ville akseptere et tilbud på + - 80 %. Etter vitneførselen legger retten til grunn at dette var administrerende direktør i NTS, Odd Løvhaugen.

Senere ga administrerende direktør Jan Eirik Thoresen 22.10.2008 et notat om det passerte høsten 2007 og våren 2008 til advokatfirmaet Kvale & Co. Thoresen har i sitt notat blant annet vist til et møte med NTS 04.10.2007, hvor det fra HMN blant annet ble vist til at konflikten i prinsippet ikke var deres, men et internt forhold mellom tilbyderne og ansatte. Det er senere også vist til HMN's *sørge-for-ansvar* i henhold til spesialhelsetjenesteloven, og i dette ansvaret for at ambulansetjeneste var på plass fra forutsatt 01.01.2008. Det er opplyst at det fra HMN i møtet fra 02.11.2007, *ble gitt åpning for at de kunne komme tilbake med en redegjørelse for de økonomiske konsekvensene på et senere tidspunkt.*

I desember 2007 inngikk HMN og NTS avtale om kjøp av ambulansetjenester for perioden 01.01.2008 til 31.12.2012. Kontrakten var basert på de vilkår som lå til grunn i anbudet fra NTS. Tilsvarende kontrakt og på tilsvarende vilkår ble også inngått med Inntrøndelag Ambulanse AS.

Utover våren 2008 ble det mer og mer tydelig at ambulanseselskapene fikk problemer med økonomien i kontraktene. Det var frykt for konkurs i IA. Hovedårsaken til dette oppfattes å være de økte lønnskostnadene som ambulanseselskapene pådro seg som følge av den nye tariffavtalen fra høsten 2007.

Det fremgår av tidligere nevnte notat av 19.05.2008, ført i penn av Skage, at det da ble gitt oppdrag med følgende innhold:

Det gjennomføres forhandlinger med de to leverandørene for å fastsette størrelsen på kompensasjonen for merkostnader knyttet til økte lønnskostnader og eventuelle ekstrakostnader forbundet med rekrutteringssituasjonen i oppstarten av kontraktene.

Forhandlingene skulle gjennomføres av advokat Dordi Flormælen og kontraktssjef Bård Skage fra HMN, basert på åtte ulike kriterier, herunder *mest mulig likeverdig behandling av leverandørene, vurdere kravene, forstå sluttforhandlingene, inngå avtale om kompensasjon innen 01.07.2008 og formulering om at kontraktsverdi justeres og dokumenteres i et endringsbidrag til kontrakten.*

Styret i HMN behandlet kompensasjonssaken i et telefonstyremøte 10.07.2008 og fattet vedtak hvor styret tok til etterretning de disposisjoner som administrasjonen hadde gjort. I dette lå en aksept om en årlig kompensasjonsutbetaling til NTS på kr. 12.millioner i

kontraksperioden og engangsgodtgjørelse på kr. 3 millioner. Tilsvarende beløp for IA var henholdsvis 4,2 millioner og 1 million.

Senere ble kompensasjonen kalt tilbake under henvisning til at utbetalingen ble betraktet å være ulovlig statsstøtte i strid med EØS-avtalen. Begge avtalene med NTS og IA som ble inngått i desember 2007, ble hevet. Det er nå inngått kortsiktige avtaler med selskapene i ambulansseområdene etter at tjeneste har vært ute på anbud på nytt.

Rørvik varslet etter hvert at det ville bli fremmet krav om erstatning av positiv kontraksinteresse under henvisning til brudd på anbudsreglene inntatt i Lov om offentlige anskaffelser m/ tilhørende forskrifter.

Stevning i saken ble inngitt først til Namdal tingrett 26.02.2009. Tilsvaret ble avgitt til samme domstol 24.03.2009, men med anførsel om at stevningen var rettet til uriktig domstol. Det ble anført at riktig domstol var Stjør-og Verdal tingrett. Saksøker motsatte seg ikke dette. Saken ble deretter overført til denne domstol i brev av 25.03.2009 fra Namdal tingrett. Planleggingsmøte ble avholdt 15.05.2009. Det ble avklart i planleggingsmøtet at saksøkte ikke ønsket rettsmekling.

Hovedforhandling i saken ble berammet til 25.08.2009. En dag før hovedforhandlingen ble saksøktes prosessfullmektig rammet av influensa og saken måtte utsettes. Saken ble deretter berammet til 01.12.2009. Hovedforhandling ble avholdt ved denne domstol i tiden 01.12.-02.12.2009. Partene møtte. Saksøker avga forklaring, mens saksøktes forklaring var i det vesentlige knyttet til vitnet Bård Skage, som fikk anledning til å overvære forhandlingene under henvisning til tvisteloven § 24-6 nr. 2. Det ble ført 6 vitner og ellers gjort den dokumentasjon som går frem av rettsboka.

Saksøkerens påstandsgrunnlag.

Bård Skages evaluering må settes til side. Det har vært forstemmende å registrere hvordan representanter fra HMN under rettsaken har forholdt seg til regelverk, hverandre og kanskje også til sannheten. Flere rapporter har fastslått at det har vært regelbrudd over en lav sko. Til tross for dette erkjenner Skage at det kun er brudd på etterprøvhetsreglene av hans evaluering ved at evalueringskriteriene ikke er tegnet ned. Fra saksøker er det vist til dom ved Sunnmøre tingrett som omhandler de samme spørsmål som i denne saken. I dommen ble HMN dømt til å betale erstatning til saksøker.

Det foreligger vesentlige feil i saksbehandlingen ved gjennomføringen av anbudskonkurransen fra HMN.

Bård Skages etterfølgende evaluering er ikke etterprøvhetsreglene og skulle ikke vært lagt til grunn. Skages talloppsett er overhodet ikke etterprøvhetsreglene. Det er ikke mulig i ettertid å

analysere talloppsettet. Det blir bare tall uten mening. Vi har ingen mulighet for å etterprøve hvordan Skage har kommet frem til tallene. Handlingen strider mot lov om offentlige anskaffelser av 16.07.1999 nr. 69 (anskaffelsesloven) § 5, tredje ledd.

Selv om Bård Skage formelt er kompetent, manglet han likevel den fagkompetanse som er nødvendig for å gjøre denne evalueringen. Det kreves meget mer enn kun forståelse av den skrevne tekst. Det er i denne forbindelse vist til Sunnmøre tingretts dom av 12.02.2009, premissene side 14 og 15. HMN burde holdt seg til Grimstadutvalgets innstilling. Denne innstillingen er etterprøvbar i forhold til anskaffelsesforskriften. Grimstads uttalelse må forstås slik at Rørvik har bedre kvalitet ved at det fremheves at Rørvik har bedre planer for Leka. Grimstadutvalget må derfor forstås slik at Rørvik ville gått foran Vikna Ambulanse.

NTS hadde ikke tatt høyde for fulle lønnskostnader. Tilbudet fra NTS skulle vært avvist etter forskrift om offentlige anskaffelser av 07.04.2006 nr. 402 (anskaffelsesforskriften) § 11-11 Nr. 2 punkt c. HMN skulle reist spørsmål om gjennomføringsevnen før kontrakt ble inngått, anskaffelsesforskriften § 11-12.

I stedet gikk NTS høsten 2007 i realiteten i forhandlinger med HMN etter at anbudssaken var avgjort og fikk våren 2008 tilleggskompensasjon i strid med reglene. I forhandlingene høsten 2007 gikk HMN meget langt i retning å love NTS tilleggskompensasjon. De kunne ikke gå lengre uten å inngå en forpliktende avtale, jf vitneforklaringen fra advokat Flormelen. Dette var i strid med anskaffelsesforskriften § 12-1 nr. 1. Det var også i strid med forskriften § 3-1 om likebehandling av alle tilbyderne.

Vi står ikke overfor en situasjon hvor det er tale om ulovlig statsstøtte, men vi står overfor en situasjon hvor det er tale om ulovlig revidering av kontrakt. Som bevis er det vist til notat av 19.05.2008, ført i penn av Bård Skage. Tilbudet fra NTS skulle vært avvist, jf. Rt 2007 side 983. Det foreligger flere regelbrudd fra foretakets side som er vesentlige. Det er klar sannsynlighetsovervekt for at oppdraget skulle vært tildelt Rørvik.

Hvis man legger til den ulovlige tildelte kompensasjon til NTS og gir Rørvik den kvalitet de reelt ligger på, viser utregninger at det er Rørvik som kommer best ut. Dessuten ville det vært naturlig å henvende seg til NTS, gitt at de etterfølgende bydere vurderes likt.

Det er saksøkers oppfatning at Rørvik skulle vært tildelt kontrakten. Etter saksøkers oppfatning var saksøkers tilbud vurdert som det nest beste i Grimstadutvalgets vurdering. Når det er skapt uklarhet rundt dette spørsmålet fra saksøktets side, burde saksøkte besørget Grimstad innkalt som vitne. Når dette ikke ble gjort, må bevistvilen gå ut over saksøkte. HMN's bevisførsel i saken har vært mer forvirrende enn oppklarende.

Domstolen kan etterprøve den materielle vurderingen av hvem som skulle vært tildelt kontrakten om man ser kontrakten med NTS borte. Retten må her legge til grunn Grimstadsutvalgets vurderinger.

Rørvik er av den oppfatning at det var i strid med anbudsreglene at oppdraget ikke ble gitt til Rørvik og saksøker har derfor krav på å få erstattet den positive kontraktsinteressen. Saksøker har herunder vist til Rt2001 side 1062. Det foreligger vesentlige feil i vurderingen fra HMN og det er klar sannsynlighetsovervekt for at oppdraget ville gått til Rørvik hvis feilen ikke var blitt begått.

Når dette er situasjonen, har saksøker krav på å få dekket den positive kontraktsinteressen. Ved fastsettelse av erstatningsbeløpet må det tas hensyn til det budsjettet som Rørvik la til grunn for anbudet. Det er her vist til Lidalen / Dragsten "Offentlige anskaffelser" (2005), side 331 siste avsnitt. Regnskapet for fem måneder i 2007 viser at resultatet ville blitt kr. 429.000,- bedre enn budsjettet og saksøker har derfor krav på at dette hensyntas under fastsettelsen av den positive kontraktsinteresse.

Saksøkerens påstand:

1. Helse Midt-Norge Rhf dømmes til å betale til Rørvik Ambulanse AS erstatning begrenset oppad til NOK 8 mill.
2. Rørvik Ambulanse AS tilkjennes saksomkostninger. Beløpet forfaller til betaling 14-fjorten-dager etter forkynnelse av tingrettens dom.

Saksøktes påstandsgrunnlag.

I denne saken står vi overfor en anskaffelse som var utlyst som en konkurranse med forhandlinger, jf. anskaffelsesforskriften § 11-8. Da gjelder ikke anskaffelsesforskriften § 12-1 om forbud mot forhandlinger. Reglene om offentlige anskaffelser setter begrensninger i å gjøre endringer hvis det er tale om "vesentlige endringer". Foreligger "vesentlige endringer", er det tale om en ny kontrakt. De endringer som ble gjort våren 2008, aksepteres å være i strid med disse reglene. Denne feilen hadde imidlertid ingen betydning for utfallet av konkurransen og tildelingen i 2007.

Retten må legge til grunn at det ikke ble inngått noen kontrakt om tilleggskompensasjon høsten 2007. Begge de involverte parter er enige om dette. Vitnet Løvhaugen tilkjennega at NTS undertegnet kontrakten vitende om forholdet og at de ville ha undertegnet selv om de høsten 2007 ikke hadde fått positive signaler om nye forhandlinger fra HMN eller om han ikke hadde fått noen kompensasjon.

Retten har ikke kompetanse til å fordele kontrakten, om avtalen med NTS vurderes borte. HMN hadde flere alternativer å velge mellom hvis NTS ikke hadde blitt tildelt kontrakten. Den endelige tildelingen i så måte, ligger innenfor det innkjørsrettslige skjønnsom

domstolen ikke kan prøve. Det er bare hvis avgjørelsen bygger på vilkårlighet, er grovt urimelig eller bygger på et avgjørende feil faktum at retten kan prøve skjønnet, jf Rt. 2007 side 1783 avsnitt 44. Retten skal ikke foreta en ny tildeling. Retten kan prøve om den foretatte tildelingen er gjort vilkårlig. Bare der Rørviks tilbud fremsto som det eneste handlingsalternativ, ville det foreligge klar sannsynlighetsovervekt for at Rørvik ville fått anbudet om det ikke hadde blitt tildelt NTS. Dette er ikke situasjonene i denne saken.

Selv om feil er begått, vil det avgjørende være hvor vesentlige feil som er begått og har feilene hatt innvirkning på resultatet.

Skages vurderinger er etterprøvbare, selv om det er en mangel ved disse at kriteriene for utvelgelsen ikke ble nedfelt skriftlig og at det heller ikke er nedfelt noe skriftlig hvordan kriteriene ble anvendt i hvert enkelt tilfelle. På dette punktet er det imidlertid ingen forskjell på Skages vurdering og Grimstads uttalelse som saksøker godkjenner Skage har i ettertid avgitt skriftlige uttalelser om hvordan han vurderte tilbudene, jf hans brev av 26.07.2007 til Rørvik.

Grimstads vurdering fremstår ikke som en helhetlig vurdering av alle fem tilbyderne. Verken Nord-Trøndelag Røde Kors eller Falck Emergency er i så måte nevnt av Grimstad. Det er mer informasjon i Skages vurderinger enn i Grimstads og det er ikke logisk at Grimstad aksepterer, mens Skages vurdering forkastes. Skage var fullt kompetent til å gjøre vurderingen og det er ikke grunnlag for å anføre at hans evaluering var uforsvarlig. Skage var den som best kjente anbudsdokumentene. Han hadde vært med på oppbygningen av anbudet, han kjente kravene og kravspesifikasjonene i anbudet. De forhold som skulle evalueres var av generell karakter og stilte ikke krav om medisinsk kompetanse. Skage er beskrevet blant annet av adv. Flormelen som en faglig dyktig og grundig person.

Selv om Skages evaluering settes til side, blir resultatet det samme. Grimstad er helt klar på at det er NTS som har det samlede beste anbudet. På tidspunktet for vurderingen av anbudene, var ikke lønnskravene oppstått. Lønnskravene er etterfølgende forhold som ikke skulle hensyntas ved evalueringen av anbudene.

Tildelingen skjedde på grunnlag av det tilbud som ble vurdert som det mest økonomisk fordelaktige, jf. anskaffelsesforskriften § 13-2 nr. 1, jf. nr. 2. Oppdragsgiver kan annullere en beslutning om å tildele frem til kontrakt er inngått, dersom oppdragsgiver finner at beslutningen ikke er i samsvar med § 13-2, kriterier for valg av anbud, jf. § 13-3 nr. 2. Situasjonen som oppsto etter at anbudene var vurdert, var ikke brudd på kriterier som lå til grunn for anbudene og gav ikke grunnlag for annullering fra HMN's side. Risikoen for lønnskravene tillå tilbyder.

Avvisning av anbud etter anskaffelsesforskriftens § 11-11 annet led c, er overlatt foretakets skjøn og kan ikke overprøves av domstolen, med mindre det fremstår vilkårlig.

Det var heller ikke grunnlag for avvisning på grunn av antisipert mislighold. Man kommer ikke utenom NTS, med mindre NTS hadde gitt beskjed om at de ikke ville levere.

Saksøkte erkjenner at HMN burde avvist enhver diskusjon om etterfølgende kompensasjon høsten 2007. Det må imidlertid legges til grunn at det ikke ble inngått noen avtale mellom partene på dette tidspunkt. Anbudskonkurransen ble avsluttet ved avtaleinngåelsen i desember 2007. På dette tidspunkt forelå det ingen avtale om kompensasjon og det er det avgjørende i saken. Det vises også til Løvhaugens uttalelser om at NTS ville inngått avtale uansett om ethvert forsøk på forhandlinger hadde blitt avvist fra HMN, slik at selv om HMN hadde opptrådt korrekt høsten 2007, ville kontrakten hamnet hos NTS.

Om retten skulle komme frem til at det må ses bort fra anbudet fra NTS, er det deretter fire tilbydere som står likt på andreplass, i realitet er de alle fire vurdert til tallkriteriene 4,8. Under denne forutsetning ville det vært naturlig å velge det alternativ som var rimeligst i kostnad og det ville vært Vikna Ambulanse og ikke Rørvik. Valget ligger innenfor det innkjøpsfaglige skjønn og her hvor det er reelt flere handlingsalternativer som alle ville vært innenfor regelverket, ligger det utenfor domstolenes kompetanse å foreta valget og kravet til påvist årsakssammenheng er ikke til stede.

Når det gjelder det økonomiske kravet, vil det alltid bli basert på hypotese, nemlig hvordan ville forholdet ha utviklet seg over kontraktsperioden. Det er saksøktes oppfatning at fortjenesten til saksøker ville ligget langt under det som saksøker opererer med. For det første knytter det seg en stor usikkerhet til sykefraværet. Dessuten ville Rørvik møtt de samme lønnskravene som NTS og lønnskostnadene til Rørvik ville langt på veg alene spise opp overskuddet.

Avslutningsvis har ikke Rørvik krav på renter, men beløpet må neddiskonteres.

Saksøktes påstand:

1. Helse Midt-Norge RHF frifinnes.
2. Helse Midt-Norge RHF tilkjennes sakens omkostninger.

Retten vurdering.

Konkurransesgrunnlaget som ble lagt frem av HMN 02.04.2007 er formulert om en konkurranse med etterfølgende forhandlinger, jf. punkt 4.2 i grunnlaget om anskaffelsesprosedyre. Det er forutsatt at det kan forhandles om endringer eller suppleringer av alle sider ved tilbudene, så som pris, teknisk spesifikasjoner og forretningsmessige vilkår, men ikke om absolutte vilkår som oppdragsgiver har stilt i konkurransegrunnlaget, jf punkt 4.4. De nærmere kravspesifikasjonene er nedfelt i punkt 5.7 i konkurransegrunnlaget.

I konkurransegrunnlaget punkt 7 er det nedfelt tildelingskriterier:

Oppdragsgiver vil velge leverandør ut fra hva som innebærer det økonomiske mest fordelaktige tilbudet basert på følgende kriterier:

- *Løsningsforslag i henhold til kravspesifikasjonen og påfølgende forhandlinger.*
- *Kostnader.*

Tildelingskriteriene er ikke vektet eller oppgitt i prioritert rekkefølge.

Kriteriene ble senere vektet til 60 % på løsningsforsalg og 40 % på kostnader, jf brev av 30.05.2007 fra Bård Skage som er nevnt innledningsvis,.

I det samme brevet ble tilbyderne orientert om evalueringsprosessen, hvor det blant annet går frem at *det i begynnelsen av juni 2007 gjennomføres et møte der det foretas en sluttevaluering av tilbudene. Fra helseforetakene deltar medisinsk systemansvarlig, ambulansesjef og innkjøpssjef. Evalueringen av tilbudene baseres på løsningsforslaget i henhold til kravspesifikasjonene oppgitt i konkurransegrunnlaget.*

I notat til tilbyderne av 10.06.2007 fra HMN ved Bård Skage, ble det under punkt 4 annet avsnitt, opplyst at *oppdragsgiver vil vurdere de reviderte tilbudene ved bruk av helseforetakets grupper og i en felles regional evalueringsgruppe.*

Saksøker har anført at utvelgelsesprosedyren ikke har fulgt opplyst fremgangsmåte og at den måten det har skjedd på, ikke er etterprøvable og derfor må settes til side.

To evalueringsgrupper ble nedsatt, en for Møre og en for Trøndelagsregionen. Retten legger til grunn at resultatet av evalueringene fra disse to gruppene, var slik at den ikke kunne brukes på en forsvarlig måte. Ingen av partene har under hovedforhandlingen bestridt riktigheten av å tilsidesette evalueringsgruppens arbeid.

Retten er enig med saksøker i at den videre prosessen ikke var i samsvar med de retningslinjer om evaluering som var gitt på forhånd. Når HMN valgte å sette evalueringsrapportene til side og overlate alt arbeidet til Bård Skage, har retten vanskelig for å se at Skage alene som økonom, fylte de formelle kravene som var tillyst om *medisinsk systemansvarlig, ambulansesjef og innkjøpssjef.* Det er anført fra saksøktens side at Skage var den om kjente anbudsdocumentene best og således også de ulike kravspesifikasjonene som var stilt. Dette endrer likevel ikke det faktum at HMN endret prosedyren under veis. Dette medførte desto større krav til etterprøvablehet i anskaffelsesprosessen, jf anskaffelseslovens § 5 jf og tilliggende forskrift § 3-1 nr. 7. Retten er ikke forelagt noen nedtegninger om verken prinsippene for vekting av kravene

eller enda viktigere, hvordan de ulike løsningsforslagene ble vurdert av Skage i henhold til kravspesifikasjonene. Retten oppfatter at det reelt ikke forefinnes noen skriftlig dokumentasjon på dette. Det er dermed tilnærmet umulig for tilbyderne i ettertid å kontrollere at resultatet har blitt i samsvar med de opplyste tildelingskriteriene. Dette innebærer også at det blir tilnærmet umulig å foreta en reell vurdering av om de grunnleggende kravene for anskaffelser slik disse er formulert i forskriftens § 3-1, punktene 4, 6 og 7, er oppfylt.

Retten har merket seg at HMN fikk tidsklemme når de oppdaget at evalueringsarbeidet fra gruppene måtte settes til side. Dette kan i noen grad forsvare at det velges en ny prosedyre for evalueringen, men det forsvarer ikke mangelen på etterprøvbarehet.

Det er anført fra saksøkte at uansett ville tildelingen gått til NTS. NTS var desidert lavest i pris og tilnærmet like god i kvalitet som de øvrige anbydere. Både Grimstad-utvalget og Skage var klar på at NTS skulle innstilles på førsteplass. En eventuell feil i prosedyren frem til utvelgelsen hevdes derfor ikke å ha hatt noen betydning for valget.

•

Retten er enig i at NTS's tilbud ut fra begge evalueringer fremstår som det økonomiske mest fordelaktige tilbudet vurdert ut fra løsningsforslag og kostnader. Retten er derfor enig med saksøkte at det ikke er sannsynliggjort at feilen i saksbehandling har hatt betydning for resultatet.

Det kan reises spørsmål om feilen uansett må tillegges vekt fordi den rokker med fundamentale krav til god anbudsskikk. Retten har vært i tvil på dette punktet, men finner ut fra bevisføringen, herunder Bård Skages vitneforklaring, at utvelgelsen har vært sakelig basert på en saklig vurdering av de ulike tilbudenes løsningsforslag og kostnader. Retten har derfor kommet til at tross manglene med evalueringsprosessen, representerer ikke disse et vilkårlig resultat som gjør at evalueringen må settes til side.

Spørsmålet blir dernest om NTS's tilbud likevel skulle vært avvist ut fra anskaffelsesforskriften § 11-11, idet tilbudet kunne fremstå unormalt lavt. Retten oppfatter at saksøker med dette henspeler på lønnskostnadene, som senere viste seg å bli langt høyere enn det som NTS hadde lagt inn i tilbudet.

Retten er enig i at vurderingen på dette punktet i utgangspunktet er begrenset til en vurdering av vilkårlighet. Situasjonen slik retten har funnet bevist, var at NTS hadde beregnet lønnskostnadene etter NHO-tariffen, som var den tariff de selv brukte på tidspunktet for inngivelse av anbudet og som for så vidt også oppfattes å ha vært den tariff som Rørvik brukte. Retten slår derfor fast at det ikke fremsto som noe irregulært eller spesielt ved lønnskostnadsberegningen til NTS da anbudet ble inngitt. Det var derfor heller ingen foranledning for HMN å avise anbudet på dette grunnlaget.

Det som dernest skjedde i saken var at NTS høsten 2007 ble møtt med et krav fra nyrekrutterte ambulansfolk om ny tariff. Retten oppfatter at de nyrekrutterte folkene kom fra de konkurrerende ambulansfirmaene. Retten ser ikke at dette var et krav som NTS kan bebreides at de ikke så tidligere og kravet fremstår derfor som uforutsett. Kravene satte NTS i en håpløs "skvis". De måtte ha kvalifiserte anbudspersonell til overtagelsesdatoen 01.01.2008, samtidig som innfrielse av lønnskravene ville representere en betydelig kostnadsøkning som det ikke var tatt høyde for i tilbudet.

Det kan dernest reises spørsmål om beslutningen om å tildele kontrakt til NTS skulle vært annullert før kontrakt ble undertegnet i desember 2007. Det kan herunder reises spørsmål om annullering etter anskaffelsesforskriften § 13-3 nr. 2. Bestemmelsen viser til kriterier for valg av tilbud og er åpenbart ikke rettet mot etterfølgende omstendigheter slik de økte lønnskostnadene fremsto i denne saken. Retten finner ikke at HMN hadde anledning til å annullere på dette grunnlag.

Det kan dernest reises spørsmål om HMN hadde rett til å annullere beslutningen om å tildele kontrakten ut fra antisipert mislighold fra NTS's side. Retten kan heller ikke se at det er faktum i saken som tilsier at NTS ikke var i stand til å levere fra 01.01.2008, uavhengig av den oppståtte situasjonen. Retten viser til at administrerende direktør i NTS, Løvhaugen, tilkjennegav overfor retten at selskapet følte seg forpliktet til å oppfylle sin del av kontrakten og det er heller ikke opplysninger om at NTS var ute av stand til å bære kostnadene, selv om de naturlig nok ville representere en tung byrde for selskapet.

Retten finner det også riktig av NTS at selskapet orienterte HMN om den situasjonen som hadde oppstått. NTS hadde allikevel ingen rett til å be om forhandlinger med HMN på det oppståtte grunnlaget. Heller ikke hadde HMN anledning til å gå i forhandlinger om økonomisk kompensasjon for den situasjonen som hadde oppstått. Økte lønnskostnader var NTS's risiko og de etterfølgende forhandlinger som ble ført høsten 2007, var etter rettens oppfatning i strid med prinsippet om likebehandling av anbyderne, jf anskaffelsesforskriften § 11-8 nr. 3 jf § 3-1. Kravet om forhandlinger om kompensasjon for økte lønnskostnader skulle vært avvist fra HMN.

HMN avviste ikke krav om kompensasjon, men imøtekom heller ikke kravet høsten 2007 før kontrakten ble signert 04.12.2007.

Det er anført fra saksøker at det i realiteten ble inngått avtale om kompensasjon for økte lønnskostnader allerede før kontraktsunderskrift høsten 2007. Begge parter i avtaleforholdet, NTS og HMN, har vært helt klar overfor retten på at det ikke var etablert noen rettslig bindende avtale om økonomisk kompensasjon mellom partene denne høsten. Begge partene forklarte seg imidlertid om utsagn og signaler fra HMN, som gav NTS godt håp om at de kunne påregne en eller annen form for kompensasjon. Retten har kommet til at det høsten 2007 ikke ble etablert noen juridisk forpliktelse for HMN til å gi NTS

kompensasjon for økte lønnskostnader etter at NTS primo november inngikk lønnsavtale med de ansatte tilsvarende NAVO-avtalen. Det er etter rettens oppfatning vanskelig å se på hvilket grunnlag NTS skulle kunne hevde en slik rettslig bindende avtale alene etter det som passerte i forhandlingene høsten 2007.

Det er imidlertid på det rene at NTS tilkom kompensasjon drøyt et halvt år etterpå med styret i HMN's etterfølgende behandling i vedtak av 10.07.2008. Det synes ikke tvilsomt at denne etterfølgende bevilgningen hadde nær tilknytning til de forhandlinger som ble ført mellom partene før kontrakten ble signert i desember 2007. Dette går frem av premissene som er omtalt i notatet fra Bård Skage av 19.05.2008. Det er også vist til situasjonen høsten 2007 i administrerende direktørs saksutredning til styret før vedtaket 10.07.2008.

Det er åpenbart at HMN opplevde kompensasjonskravet fra høsten 2007 fra NTS som rimelig og forståelig. Det er derfor meget som trekker i retning av at HMN følte en moralsk forpliktelse til å yte kompensasjon. Selv om forpliktelsen for HMN ble etablert et halvt år senere, er det hensett til hele handlingsbildet fra høsten 2007 og frem til vedtak ble fattet i 2008, naturlig å se kompensasjonen som en del av kontrakten fra desember 2007. Retten viser også til at Skage i sitt notat av 19.05.2008, omtaler justering av kontraktsverdien som et av tiltakene som beskrives. Denne kontraktsjusteringen var i strid med de anbudsrettslige prinsipper om lik behandling av alle tilbyderne.

Retten kan ikke ta endelig stilling til hva konsekvensene av en slik ulovlig etablert økonomisk kompensasjon vil representere. Det vil til syvende og sist være et forhold mellom partene i avtalen. Retten kan imidlertid prejudisielt ta stilling til konsekvensene, så langt dette er nødvendig for avgjørelsen av denne saken. Det er rettens oppfatning at den ulovlige etablerte tilleggskompensasjonene ikke får konsekvenser for kontrakten mellom NTS og HMN fra desember 2007, det er tilstrekkelig å sette til side den ulovlige delen av kontrakten, d.v.s. kompensasjonsdelen. Dette bør gjelde desto mer ettersom ulovligheten er knyttet til forhold som ikke forelå på tildelingstidspunktet i juli 2007, men var etterfølgende omstendigheter som oppsto utover høsten 2007.

Under denne forutsetning består kontrakten mellom HMN og NTS og saksøker ville derfor ikke nå opp til kontrakt alene fordi saksøkers tilbud ikke var det som var økonomisk mest fordelaktig i forhold til NTS. Retten har da ikke foranledning til å drøfte hva situasjonen ville vært om avtalen mellom NTS og HMN ble satt til side i sin helhet, men retten vil likevel peke på at det fremstår ikke åpenbart hvem av de fire andre anbyderne som hadde det nest beste økonomisk fordelaktige tilbudet, herunder er det ikke åpenbart at det er saksøker som var i denne posisjon.

Etter dette foreligger ikke erstatningsgrunnlag og saksøkte blir å frifinne.

Saksøkte har derved vunnet saken i sin helhet og skal tilkjennes omkostninger. Saksøkte har fremlagt omkostningsoppgave med krav på totalt kr. 208.517,50. Motparten har ikke fremmet innsigelser mot kravet og retten finner at kravet kan legges til grunn.

Dommen er ikke avsagt innen lovens frist. Grunnen er influensasykdom hos saksøktes prosessfullmektig rett før hovedforhandlingen som var berammet til 25.08.2009.

SLUTNING

1. Helse Midt-Norge RHF frifinnes.
2. Helse Midt-Norge RHF tilkjennes sakens omkostninger med kr. 208.517,50. tohundredeogåttetusenfemhundredeogsyttenkroner, og 50/100.

Forfallstidspunkt fastsettes til 14-fjorten-dager fra dommens forkynnelse.

Retten hevet

Odd A. Bartnes

Rettledning om ankeadgangen i sivile saker vedlegges.

Anke til lagmannsretten over kjennelser og beslutninger i tingretten

Som hovedregel kan en *kjennelse* ankes på grunn av feil i bevisbedømmelsen, rettsanvendelsen eller saksbehandlingen. Men dersom kjennelsen gjelder en saksbehandlingsavgjørelse som etter loven skal treffes etter et skjønn over hensiktsmessig og forsvarlig behandling, kan avgjørelsen for den skjønnsmessige avveiningen bare angripes på det grunnlaget at avgjørelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan bare ankes på det grunnlaget at retten har bygd på en uriktig generell lovforståelse av hvilke avgjørelser retten kan treffe etter den anvendte bestemmelsen, eller på at avgjørelsen er åpenbart uforsvarlig eller urimelig.

Kravene til innholdet i ankeerklæringen er som hovedregel som for anke over dommer.

Etter at tingretten har avgjort saken ved dom, kan tingrettens avgjørelser over saksbehandlingen ikke ankes særskilt. I et slikt tilfelle kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Anke over kjennelser og beslutninger settes fram for den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anke over kjennelser og beslutninger avgjøres normalt ved kjennelse etter ren skriftlig behandling i lagmannsretten.

Anke til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Slikt samtykke skal bare gis når anken gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. – Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta til behandling anker over *kjennelser og beslutninger* dersom de ikke reiser spørsmål av betydning utenfor den foreliggende saken, og heller ikke andre hensyn taler for at anken bør prøves, eller den i det vesentlige reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelse og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.

Rettledning om ankeadgangen i sivile saker

Reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 om anke til lagmannsretten og Høyesterett regulerer den adgangen partene har til å få avgjørelser overprøvd av høyere domstol. Tvisteloven har noe ulike regler for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger.

Ankefristen er én måned fra den dagen avgjørelsen ble forkynt eller meddelt, hvis ikke noe annet er uttrykkelig bestemt av retten.

Den som anker må betale behandlingsgebyr. Den domstolen som har avsagt avgjørelsen kan gi nærmere opplysning om størrelsen på gebyret og hvordan det skal betales.

Anke til lagmannsretten over dom i tingretten

Lagmannsretten er ankeinstans for tingrettens avgjørelser. En dom fra tingretten kan ankes på grunn av feil i bedømmelsen av faktiske forhold, rettsanvendelsen, eller den saksbehandlingen som ligger til grunn for avgjørelsen.

Tvisteloven oppstiller visse begrensninger i ankeadgangen. Anke over dom i sak om formuesverdi tas ikke under behandling uten samtykke fra lagmannsretten hvis verdien av ankegjensstanden er under 125 000 kroner. Ved vurderingen av om samtykke skal gis skal det blant annet tas hensyn til sakens karakter, partenes behov for overprøving, og om det synes å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket eller ved behandlingen av saken.

I tillegg kan anke – uavhengig av verdien av ankegjensstanden – nektes fremmet når lagmannsretten finner det klart at anken ikke vil føre fram. Slik nekting kan begrenses til enkelte krav eller enkelte ankegrunner.

Anke framsettes ved skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Selvprosederende parter kan inngi anke muntlig ved personlig oppmøte i tingretten. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater inngir muntlig anke.

I ankeerklæringen skal det særlig påpekes hva som bestrides i den avgjørelsen som ankes, og hva som i tilfelle er ny faktisk eller rettslig begrunnelse eller nye bevis.

Ankeerklæringen skal angi:

- ankeinstansen
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hvilken avgjørelse som ankes
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det krav ankesaken gjelder, og en påstand som angir det resultatet den ankende parten krever
- de feilene som gjøres gjeldende ved den avgjørelsen som ankes
- den faktiske og rettslige begrunnelse for at det foreligger feil
- de bevisene som vil bli ført
- grunnlaget for at retten kan behandle anken dersom det har vært tvil om det
- den ankende parts syn på den videre behandlingen av anken

Anke over dom avgjøres normalt ved dom etter muntlig forhandling i lagmannsretten. Ankebehandlingen skal konsentreres om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet og tvilsomme når saken står for lagmannsretten.